

ni posebna novost, a je pri R. Walsersju simptomatična slogovna možnost. Kompozicija romana je logično strnjena v zaokroženo celoto z (na novo) odprtim koncem.

Seveda so to le najvidnejše sestavine romana Pomočnik. Za prevajalca je bil Robert Walser poseben izziv, ki mu je bil Vital Klabus ves čas kos. Zahtevno besedilo terja od prevajalca poustvarjalno zmogljivost posebne vrste, kot jo pozna moderni roman, in najbrž lahko verjamemo, da je prevajalec opravil svoje delo v polni meri, s poslušom za specifiko R. Walsersjevega romana. Za ustrezno knjižno opremo je poskrbel Bronislav Fajon. Čeprav je prišel prozni Robert Walser z zamudo do nas, je nedvomno pisatelj, ki ga je treba upoštevati tako v ožjih literarnih kategorijah kot med bralno publiko.

V. KNJIGA ZD EDVARDA KOCBEKA

Andrej Inkret je s peto knjigo Zbranega dela Edvarda Kocbeka nadaljeval svoje dosedanje delo in v noviteti zbral poleg zbirke novel Strah in pogum Nezbrano pripovedno prozo, Neobjavljeno pripovedno prozo, v Dodatku pa najdemo Mladostno prozo, Mladostni drami, pa Fragmente in Osnutke. Sledijo zelo obsežne opombe. Kako zasilen ali celo neprikladen je izraz »opombe«, nam najbolj ponazarjajo Inkretovi obsežni, a potrebni ekskurzi v čas in odmeve, ko študijsko zajame osredje o literarnem izpraševanju Kocbekove proze v presečišču raznoterih vzgibov in posledic, literarnih in neliterarnih. Osredje pete knjige Edvarda Kocbeka pomeni zbirka Strah in pogum, dasi ves ostali del nikakor ni obroben. Seveda najdemo tu tudi objavljena – revialno – in neobjavljena prozna dela ter dramska poskusa, kar bistveno dopolnjuje Kocbekov pripovedni delež, pri čemer ne upoštevamo njegovega memoarskega deleža, ki ima posebno mesto. Pri osnutkih se je urednik moral odločiti za razumno presojo, kaj uvrstiti v 5. knjigo, kajti, kot pojasnjuje, včasih so osnutki na raznih lističih vsebovali komaj nekaj nakazanega, ali celo le nekaj besed. Večji del fragmentov in osnutkov je nastal v času Kocbekove izolacije (1952–1961). Ob Strahu in pogumu pa A. Inkret pravi: »Tudi knjiga Strah in pogum je na nek način enkrat izraz njegovega pisateljskega angažmaja, pa čeprav je – po logiki naključja – odigrala tako prelomno vlogo v njegovem življenju in čeprav pomeni v slovenski književnosti po vojni več kot očiten mejnik tudi v literarnozgodovinskem smislu.«

Študiozni pristop Andreja Inkreta se kaže že v tem, da npr. pri zbirki Strah in pogum sledi do (potrebni) podrobnosti celotnemu ozadju nastanka teh štirih novel, do procesa ustvarjanja in izida v taki redakciji, kot jo poznamo. Nekatere nadrobnosti, morda ne nujne, so zanimive in komplementarne z jedrom prikaza. Sledijo Kritike in odmevi, spričo posebnega pomena in okoliščin okoli Straha in poguma je urednikovo vključevanje vsega, kar osvetljuje ne le kritiko, pač pa tudi politični utrip in takratno uradno kulturno naravnost, nastalo iz težnje po objektivizaciji in jasni, nezastri osvetlitvi časa in razmer; pri tem se ne želi oddaljiti od literarnega središča obravnave, vendar je nujno, tako kot se je dogajalo ob izidu, da je upošteval tudi neliterarne dejavnike. Bralec sam pa si lahko ustvari svoje mnenje o celotnem pojavu, primerja kritiko in Kocbekove dnevniške zapise kot odsev, kako je sprejel časopisno pisanje raznih avtorjev. Urednik je v celoti ponatisnil kritike in odmeve, želeč ohraniti dokumentarno celovitost. Le pri Janku Kosu si je urednik omissil skrajšano, komentirano besedilo, dasi je večji del Kosovega besedila ponatis-

njen. Šele tako razgrnjeno gradivo v svoji dokumentarnosti in pa časovna distanca omogočata tisto nadaljevanje, ki ga ponavadi poenostavljeno imenujemo estetsko vrednotenje kot objektivno sintezo spoznanj na širši, preko kritične prakse segajoči literarnozgodovinski osvetlitvi. Ne kaže pa spregledati, da je Boris Pahor kot kritik prvi neobremenjeno, brez zadržkov zapisal svoja kritična spoznanja. Inkretove opombe so v večjem delu namenjene Strahu in pogumu, vendar je urednik tudi pri nezbrani in neobjavljeni prozi Kocbeka temeljit. Vnaša vse tisto, kar se mu zdi potrebno za posamezne enote, kdaj pa kdaj prinaša širše ekskurze, vendar utemeljeno. Andrej Inkret je uredniško pedanten, vzoren tudi v raziskovalni izčrpnosti.

AFORIZMI IVANA CIMERMANA

Založba Debora, Ljubljana, 1994, oblikovalec in karikaturist S. Jagodič

Bumerangi je naslov novitete Ivana Cimermana, posebnost kar zajetne knjige pa je, da je poleg materinščine aforistika prevedena še v angleščino, nemščino, francoščino in španščino. To je edini primer, da je aforist hkrati doživel prevodno promocijo kar v glavne svetovne jezike in si s tem odprl bralni krog v svet.

Aforistična prisotnost Ivana Cimermana je v slovenskem prostoru že znana, že kar utrjena, najbrž prednjači pred njegovo drugačno literarno dejavnostjo. Kakor koli že, aforizmi v knjigi *Bumerangi* izpričujejo živo hotenje avtorja po duhovitosti, po drugi strani pa tudi živo željo podati sedanji čas in bodic vredne pojave. Novi aforizmi I. Cimermana so porazdeljeni na ljubezenske, lepotne, porno, jugoaf(n)-orizme, samosilne, kulturistične, filozofske, kmečke, zvezdne, denarizme, smrtne, osrečujoče. Ne da bi se za vsako ceno strogo zakoličeno držal take razmejitve, pa so osnovne naravnosti avtorja opredeljujoče jasne.

Šele strnjeno predstavljena knjižna podoba aforizmov jasneje odraža naravo Cimermanove aforistike. Najbrž je najbolj upadljiva poteza želja po duhovitosti. Uspe mu takrat, ko hkrati zadene glavo žeblja s satiričnim posmehom, kako mislijo, s kakim naukom, četudi »narobe« obrnjenim. Kadar pa gre za duhovitost po vsej sili, ponekod ostaja sama sebi namen, in tak aforizem ne zmore polnoizraznega, zgoščeno miselnega jedra. Na srečo je takih primerov manj. Druga posebnost Cimermanovih aforizmov je njihova erotična ali včasih že kar erotomska barvitost. Tak ton aforizmom daje tudi tam, kjer ni v ospredju erotika. Iz mnogih takó barvitih aforizmov veje radoživost, ki ima korenine v avtorjevem vitalizmu.

Cimermanovi *Bumerangi* so ne samo tematsko različne narave, kažejo odzivnost na pojave in spoznanja, tudi sporočilno so raznoteri: zdaj gre za čisti aforizem v duhovitem preblisku izostrene misli, zdaj za ugotovitevno stanje z nadihom duhovitosti, zdaj za jedko in kritično razmerje do negativnih pojavov, bodisi v zvezi s človeško nravjo ali še raje s širšo družbeno pojavnostjo. Pri slednjih je odsev dnevne politike, deviacij ipd., kot nekaj, kar je povezano z omejenim, določenim časom, medtem ko spoznanja o človeški nravi ostajajo trajnice, brez večjih sprememb v svoji pojavnosti. Širina tega, kar ponujajo *Bumerangi*, govori o paleti pojavnosti, kjer tudi drobni aforizmi dobijo veljavo in kritični pomen.

Aforizme Ivana Cimermana sijajno spremljajo satirično karikaturne risbe Staneta Jagodiča. Ne gre za ilustracijo besednega sporočila, ampak za docela samo-